Täysistunto

Perjantai 19.9.2025 klo 13.03—13.28

Täysistunto alkoi klo 13.03. Täysistunto päättyi klo 13.28.

Puhetta johti puhemies Jussi Halla-aho (13.03—13.28).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on 18.9.2025 antanut hallituksen esitykset HE 88—92/2025 vp.

2.2. Valtioneuvoston selonteot

Valtioneuvosto on 18.9.2025 antanut eduskunnalle selonteon VNS 7/2025 vp: Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon ensimmäinen osa Strateginen toimintaympäristöanalyysi sekä skenaarioita vuoteen 2045.

2.3. Vastaukset kirjallisiin kysymyksiin

Eduskunnalle ovat saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin KK 243, 247—251/2025 vp.

3. Elisa Gebhardin vapautuspyyntö suuren valiokunnan ja lakivaliokunnan jäsenyydestä sekä perustuslakivaliokunnan varajäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 70/2025 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaalit toimitetaan tiistaina 23.9.2025 kello 12 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 23.9.2025 kello 9.

Valmis
5.1

4. Joona Räsäsen vapautuspyyntö perustuslakivaliokunnan varajäsenyydestä
Vapautuspyyntö VAP 71/2025 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan tiistaina 23.9.2025 kello 12 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 23.9.2025 kello 9.

5. Välikysymys hallituksen toimintakyvystä Palestiinan valtion tunnustamisessa
Välikysymys VK 4/2025 vp

Välikysymyksen esittäminen

Puhemies Jussi Halla-aho: Välikysymyksen esittämistä varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Edustaja Johannes Koskinen ja 49 muuta edustajaa ovat tehneet välikysymyksen VK 4/2025 vp hallituksen toimintakyvystä Palestiinan valtion tunnustamisessa. Annan nyt puheenvuoron välikysymyksen ensimmäiselle allekirjoittajalle. — Edustaja Koskinen, olkaa hyvä.

Johannes Koskinen esitti välikysymyksen.

Työjärjestyksen mukaisesti välikysymys lähetettiin keskustelutta valtioneuvostolle vastattavaksi.

6. Valtiontalouden tarkastusviraston vuosikertomus eduskunnalle 2025
Kertomus K 18/2025 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään tarkastusvaliokuntaan. — Edustaja Koponen, olkaa hyvä.

Keskustelu

13.13 **Ari Koponen ps:** Arvoisa puhemies! En mene kovin syvällisesti tähän varsin kattavaan ja hyvään kertomukseen, mutta nostan Valtiontalouden tarkastusviraston pääjohtajan avauspuheesta erittäin hyvän huomion valtiontalouden tilasta. Hän sanoo: ”Kulunut vaalikausi on osoittanut sen, että julkisen talouden haasteemme ovat siinä määrin mittavat, ettei niitä yhdessä vaalikaudessa ratkaista. Julkisen talouden tervehdyttämistä tulee siis jatkaa tulevinakin vaalikausina, hallituskokoonpanosta riippumatta.” Tähän on siis jokaisen sitouduttava.

Loppuun on kuitenkin nostettava hyviäkin asioita. Ostovoima nousee Marinin kauden kuopasta, ja ensi vuonna keskituloisen palkansaajan ostovoima vahvistuu jopa 800 eurolla

Veronmaksajain Keskusliiton mukaan. Tämä tuo varmasti talouteemme pitkään kaivattua piristystä. Maailmassa kirkas valo jo siellä sarastaa, vaikka oppositio koettaa täällä ankeuttaa ilman minkäänlaisia omia vaihtoehtoja — tämä erityisesti edustaja Lindtmanille.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

13.14 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa puhemies! Tämä Valtiontalouden tarkastusviraston vuosikertomus on tietenkin erittäin hyvä, koska me tarvitaan poliittisen päätöksenteon tueksi luotettavaa tutkimusta ja tarkastustointa, ja sitten voidaan tehdä erilaisia vaikutusarvioita siitä, kuinka nämä erilaiset toimenpiteet kohdistuvat eri kansalaisryhmiin. Nämä ovat tässä mielessä tärkeitä.

Arvoisa puhemies! Kuitenkin tässä edellisessäkin puheenvuorossa kiinnitettiin huomiota tähän valtiontalouden alijäämäisyyteen ja eri hallitusten toimenpiteisiin ja siihen, kuinka se vaatii yli vaalikausien meneviä toimenpiteitä ja sitten sen finanssipolitiikan ja kehyspolitiikan yhteensovittamista. Nyt tässä käydään keskustelua tästä velkajarrusta, joka on nytten paraikaa työn alla, ja tavallaan sieltä väistämättä tulee tähän yksi iso työkalu, jossa VTV:lläkin on iso roolinsa sitten, kun arvioidaan näitten toimenpiteitten menestystä. Siinä mielessä tähän tarkastusviraston huomioon on tätä kautta varmaan tulossa joitain työkaluja.

Sitten täällä on erittäin iso osio, energiaosio, siitä, kuinka energiatuet ovat toimineet. Tässä konkreettisesta vaikuttavuudesta ei ole ihan selkeätä näyttöä, ja ne ovat vähän menneet sillä tavalla, että niissä olisi kritiikinkin aihetta, ja jos tähän vielä laitettaisiin kaikki sähkötuet ja muut tämän lisäksi, niin voisi sanoa, että ollaan todella sellaisella alueella, jossa pitää tarkasteluita tehdä ja hakea näitä päällekkäisvaikutuksia.

Arvoisa puhemies! Mutta tärkeimpiä asioita täällä ottaa huomioon on se, että ihmisten osallistuminen yhteiskuntaan tuo valtiolle säästöjä ja tuloja. Nyt olisi tärkeätä, että me pidettäisiin kaikki ihmiset mukana työssä tai koulutuksessa, jolloin me säästettäisiin, ja siihen tässä tarkastuskertomuksessa myös kiinnitetään huomiota. Tämä politiikka, mitä nyt on harrastettu, on sysännyt ihmisiä ulos tästä ja syrjäytymiseen ja muuhun, ja ne on tässä myöskin otettava huomioon, kun jatkossa arvioidaan tätä politiikan sisältöä.

Sitten ehkä kaikkein dramaattisimpia käppyröitä täällä on siitä, kuinka nuoret ovat olleet sairauspäivärahalla ja kuntoutusterapiassa ja muissa. Ne ovat noin kaksinkertaistuneet viimeisten 10 vuoden aikana. Jotain on tapahtunut vuosina 2015—2016, ja sen jälkeen käyrät ovat ylöspäin. Mitä yhteiskunnassa on tapahtunut, ja mitä me yhteiskunnassa olemme tehneet, että näin on tapahtunut? Tämä on semmoinen asia, joka täällä meidän pitää nostaa esiin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaarisalo, olkaa hyvä.

13.17 **Riitta Kaarisalo sd:** Arvoisa herra puhemies! Valtiontalouden tarkastusviraston tehtävistä on säädetty perustuslaissa, ja tällä erää raportointijaksolla tarkastuksen aihepiireinä ovat olleet muun muassa finanssipolitiikan valvonta, korruption ehkäisy, osallisuuden vahvistaminen, ympäristövaikutukset sekä väärinkäytösten valvonta. Tämä kertomus tuo kokonaisuudessaan meille hyvin paljon arvokasta informaatiota päätöksenteon tueksi.

Näistä kaikista tärkeistä teemoista voisi nostaa paljon huomioita esille, mutta keskityn nyt tässä omassa puheenvuorossani tavoitteisiin koskien kansalaisten osallisuuden parantamista.

Kun puhumme yhteiskunnan ja sen kansalaisten kasvavasta polarisaatiosta, puhumme hyvin vakavasta asiasta. Kansalaisten syrjäytyminen on monisyinen ilmiö ja elämän aikainen tapahtumaketju, jolla on vaikutusta laaja-alaisesti kansantalouteen, sosiaali- ja terveydenhuollon kuluihin, demokratiaan ja sen turvaamiseen sekä tänä päivänä entistä voimakkaammin myös turvallisuuteen. On selvä, että panostukset syrjäytymisen ehkäisyyn, siis kansalaisten osallisuuden parantamiseen, aiheuttavat talouteen kustannuksia, mutta olennaista on hahmottaa syrjäytymisestä aiheutuvien kustannusten mittaluokka verrattuna panostuksiin: se on merkittävä.

Kertomuksessa nostetaan esille nimenomaan nuoret. Se, että jyrkästi alenevan syntyvyyden aikana entistä isompi osa pienenevistä ikäluokista jää koulutuksen, työelämän ja taloudellisen itsenäisyyden ja aktiivisen yhteiskunnallisen osallistumisen ulkopuolelle, on hyvin vakava yhteiskunnallinen kysymys. Se haastaa huoltosuhteen pysymistä tasapainossa ja sitä kautta tulevien vuosien työvoiman riittävyyttä yhteiskunnan perustoimintojen ylläpitämiseksi. Se haastaa vakavalla tavalla sisäistä turvallisuuttamme ja demokraattisen yhteiskunnan kivijalkaa.

Arvoisa puhemies! Se haastaa myös julkista taloutta, jossa kipuillaan heikon työllisyyden, niukan talouskasvun, matalan tuottavuuden ja kulujen menopaineiden kanssa. Tämä on asia, minkä huomioiminen vaatii laajaa parlamentaarista yhteistyötä ja vahvaa strategista, kokonaisvaltaista otetta. Polarisaatio on haaste myös yhteiskunnalliselle vakaudelle. Kun kasvava joukko ihmisiä jää tai kokee jäävänsä yhteiskunnan ulkopuolelle, sitä enemmän luodaan maaperää lisääntyvälle rikollisuudelle ja esimerkiksi vakaville päihde- ja mielenterveysongelmille. Kaikki tämä, kuten varsin hyvin tiedämme, lisää yhteiskunnassa esiintyvää turvattomuutta, sekä todellista että koettua. Polarisaatio siis uhkaa sisäistä turvallisuutta, mutta samaan aikaan on todettava, että se voi olla haaste myös ulkoiselle turvallisuudelle, mikäli esimerkiksi asepalveluksen ulkopuolelle jäävien osuus kasvaa. Samaan aikaan on myös huomattava, että viime kädessä kansakunnan todellinen toimintakyky kriisien, saati poikkeusolojen keskellä riippuu hyvin pitkälle kansalaisten henkisestä kriisinkestävyydestä ja sen tasosta. Olemme siis tältäkin osin merkittävän asian äärellä.

Lopuksi totean vielä, että kun puhumme demokratian toimintaedellytyksistä ja niiden turvaamisesta tulevaisuudessa, meidän on huolehdittava siitä, että kansalaisemme ovat tulevaisuudessakin kykeneviä ja heillä on mahdollisuus täysivaltaiseen kansalaisuuteen, että he kokevat olevansa osa tätä maata ja tätä yhteiskuntaa ja että he voivat luottaa siihen, että heidän olemassaolollaan on merkitystä. Meidän on siis pystyttävä osoittamaan käytännössä, että jokainen ihminen on merkityksellinen ja yhtä arvokas. Jakautumaton ja yhtenäinen kansakunta on vakaan yhteiskunnan ja elinvoimaisen kansakunnan perusta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto, olkaa hyvä.

13.21 **Pinja Perholehto sd:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Oikeastaan haluaisin kiinnittää huomiota kertomuksen lukuun 5. Sen alla käsitellään nuorten mielenterveys- ja päihdepalveluita pohjaten VTV:n tarkastuskertomukseen. Luin sitä itse asiassa jo viime

vuonna alun perin mielenkiinnolla siksi, että keskeisin havainto siinä kertomuksessa liittyy siihen, kuinka eri tavalla hyvinvointialueilla palvelut ovat kehittyneet. Siellä on sekä saatavuudessa että palveluvalikoimassa merkittävää hajontaa, mikä tietenkin herättää kysymyksen siitä, ovatko meillä eri puolilla Suomea nuoret itse asiassa aika eriarvoisessa asemassa keskenään sen suhteen, minkälaisia palveluita mielenterveys- ja päihdeasioissa he saavat.

Toinen keskeinen havainto, missä hyvinvointialueet eroavat keskenään, liittyy siihen, että nuoren määritelmälle ei ikärajallisesti ole kovin tarkkaa selkoa. Toisilla alueilla siis katsotaan esimerkiksi, että kun ihminen täysi-ikäistyy, täyttää 18, niin hän putoaa pois sieltä nuorille räätälöidyistä palveluista. Toisilla taas on niin, että niitä saatetaan tarjota nuorisolain ikärajan mukaisesti 28 ikävuoteen.

Kiitän siksi kyllä lämpimästi, että tämä tieto on koottu tähän vuosikertomukseen ja siinäkin viitattuun tarkastuskertomukseen. Mutta ehkä ennen muuta toivon, että tässäkin talossa tätä asiaa pohditaan, koska siinä on ennen muuta tietty kyse ihmisten inhimillisestä pärjäämisestä ja elämästä mutta myös ihan valtavasti vaikkapa siitä, millä tavalla tässä maassa on jatkossa työtä tekeviä ihmisiä, minkälaisia työuria heille muodostuu, koska kaikki se pohja rakennetaan usein nimenomaan siellä lapsuudessa ja nuoruudessa.

Joten oikeastaan, puhemies, tällä huomiolla toivon, että kaikki kollegat myös kurkkaavat vielä sen luvun 5, sillä siellä oli oikein hyvin annettu myös suosituksia siitä, mitä voisimme harkita tehtäväksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pauli Kiuru, olkaa hyvä.

13.23 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa herra puhemies! Viime vaalikaudella oli surullinen tapaus, jota käsittelimme täällä eduskunnassa ja erityisesti tarkastusvaliokunnassa, edustaja Niemi oli siellä mukana myös. Käsittelimme tarkastusviraston pääjohtajan asemaa. Eduskunta ja täysistunto viime kädessähän valitsevat pääjohtajan mutta myös sitten erottivat hänet. Se oli hyvä esimerkki siitä, miten hallinto voi lähteä rönsyilemään sellaisille urille, jotka eivät palvele sitä alkuperäistä tehtävää, mitä varten joku organisaatio on ylipäätään perustettu. Esimerkiksi tässä tapauksessa viraston työajasta merkittävä määrä, taisi olla jopa yli puolet, meni tämmöisiin tuki- ja täydentäviin tehtäviin.

Nyt tilanne on korjaantunut, työhyvinvointi on palautunut. Se kertoo siitä, että myös tarkastusvirastossa pitää olla tarkkana, samalla tavalla kuin he tarkastavat muita, että pitävät omasta tontistaan huolta, koska se on itsenäinen virasto ja kukaan ei sitä sillä lailla ulkopuolelta pääse tiukkaan katsomaan, pois lukien nyt sitten tietysti tarkastusvaliokunta, jolla on tärkeä tehtävä seurata, että johtajavalinta, työilmapiiri ja tämäntyyppiset asiat pysyvät kuosissaan. Ymmärtääkseni asiat ovat menneet oikein hyvään suuntaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

13.25 **Heikki Autto kok:** Arvoisa herra puhemies! Aivan lyhyesti haluan kiittää Valtiontalouden tarkastusvirastoa hyvästä ja kattavasta kertomuksesta eduskunnalle 2025. Tosiaan, kun valtion varoja eli veronmaksajien rahoja käytetään, on tärkeää varmistaa, että kaikki menee paitsi oikein myös tarkoituksenmukaisella ja vaikuttavalla tavalla. Nyt eduskunnan tarkastusvaliokunnalle avautuu tietysti tämän kertomuksen mietintökäsittelyn

yhteydessä jälleen hyvä mahdollisuus kertomuksen pohjalta paneutua niihin havaintoihin, joita tarkastusvirasto on tehnyt.

Eli, arvoisa puhemies, näin lyhyesti vain kannatan tätä puhemiesneuvoston esitystä, että asia lähetetään tarkastusvaliokunnalle mietinnön antamista varten.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Niemi, olkaa hyvä.

13.26 **Veijo Niemi ps:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kiuru tässä jo osan veikin siitä, mitä ajattelin tässä sanoa. Todellakin viime kaudella jouduimme tähän VTV:n toimintaan puuttumaan pääjohtajan toiminnan suhteen, mutta tänä päivänä — kun eduskunnan tilintarkastajajäseninähän tarkastamme myös VTV:tä ja sitten olen lisäksi tarkastusvaliokunnan varapuheenjohtajana — olen todella tyytyväinen siihen työhön, mitä uusi pääjohtaja Sami Yläoutinen tekee tänä päivänä Valtion tarkastusvirastossa. Heidän valtamerialuksensa on nyt palannut ehdottomasti sille ajoreitille, mikä kuuluukin olla tällaisella isolla tarkastusvirastolla, eli he tarkastavat noin 60:tä valtion virastoa ja niiden tilinpäätöksiä, tilintarkastuksia. Tulemme varmasti Yläoutiselta vielä kuulemaan sitten tarkastusvaliokunnassa ja tuolla tilintarkastajien kokouksessa tarkemmin näitä tietoja. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Aalto-Setälä.

13.27 **Pauli Aalto-Setälä kok:** Arvoisa herra puhemies! Minä nostaisin keskusteluun tässä kohtaa ympäristö- ja ilmastotuet. Kun katsotaan tätä tarkastuskertomusta, mikä on tärkeä osa läpinäkyvää demokratiaa ja kansanvaltaa ja veroeurojen seurantaa, niin kuitenkin joka vuosi me luemme saman tekstin siitä, että rehevöityminen jatkuu vesien- ja merenhoidon toimista huolimatta. Tarkastuksessa käy ilmi toistuvasti se, että kun ylivoimaisesti suurin osa vesien- ja merenhoidon rahoituksesta on koostunut maa- ja metsätalousministeriön hallinnoimista ympäristökorvauksista — täällä on vuosina 2015—2022 keskimäärin 220 miljoonaa euroa — niin niihin käytetään paljon rahaa, mutta niillä ei ole minkäänlaista vaikutusta ollut 30 vuoteen. Silloin täytyy kiinnittää huomiota yhteisten varojen käytössä siihen, että käytetään vaikuttavia toimia ja ne eurot, joita päätetään investoida meidän luontoon ja vesiensuojeluun, myös vaikuttaisivat johonkin. Jolleivät ne vaikuta, niin silloin pitää varmaankin miettiä muita keinoja, miten meren tilaa parannetaan.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin tarkastusvaliokuntaan.

7. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on tiistaina 23.9.2025 klo 12.00.

Puhemies Jussi Halla-aho: Tämä täysistunto on päättynyt. Hyvää viikonloppua!

Täysistunto lopetettiin klo 13.28.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Mikael Koillinen